

ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

NEVELE - DE AKKER

14 DECEMBER 2009

David Vanhee

COLOFON

© 2011

© Kale - Leie Archeologische Dienst, David Vanhee

figuren © Auteurs (KLAD), tenzij anders vermeld

layout:

druk- & bindwerk:

verantwoordelijke uitgever:

D. Vanhee

Zquadra, Kortrijk

Kale - Leie Archeologische Dienst

Kasteelstraat 26

9880 Aalter

www.deklad.be

I. Voorwoord

Dit document biedt een bondig overzicht van het vooronderzoek met proefsleuven uitgevoerd op het bouwlot voor het nieuwe gebouw van de Technische Dienst, gelegen langs De Akker, uitgevoerd door intergemeentelijk archeoloog D. Vanhee van de KLAD. Omdat het vooronderzoek nauwelijks sporen opleverde kwam er geen vervolgonderzoek.

II. Inhoud

I. Voorwoord	3
II. Inhoud	5
IV. Projectomschrijving	9
IV.1 Aanleiding van en opbouw naar het onderzoek	9
IV.2 Tijds kader	9
IV.3 Financieel kader	9
V. Archeologische en historische voorkennis	11
VI. Resultaten	13
VII. Besluit	15
VIII. Bibliografie	17

III. Administratieve gegevens

LOCATIEGEGEVENS

Gemeente:	Nevele
Plaats/straat:	De Akker zn.
Kadastrale gegevens:	Nevele, 1e afdeling, sectie B, nr. 122G
X:	92917
Y:	191827.5

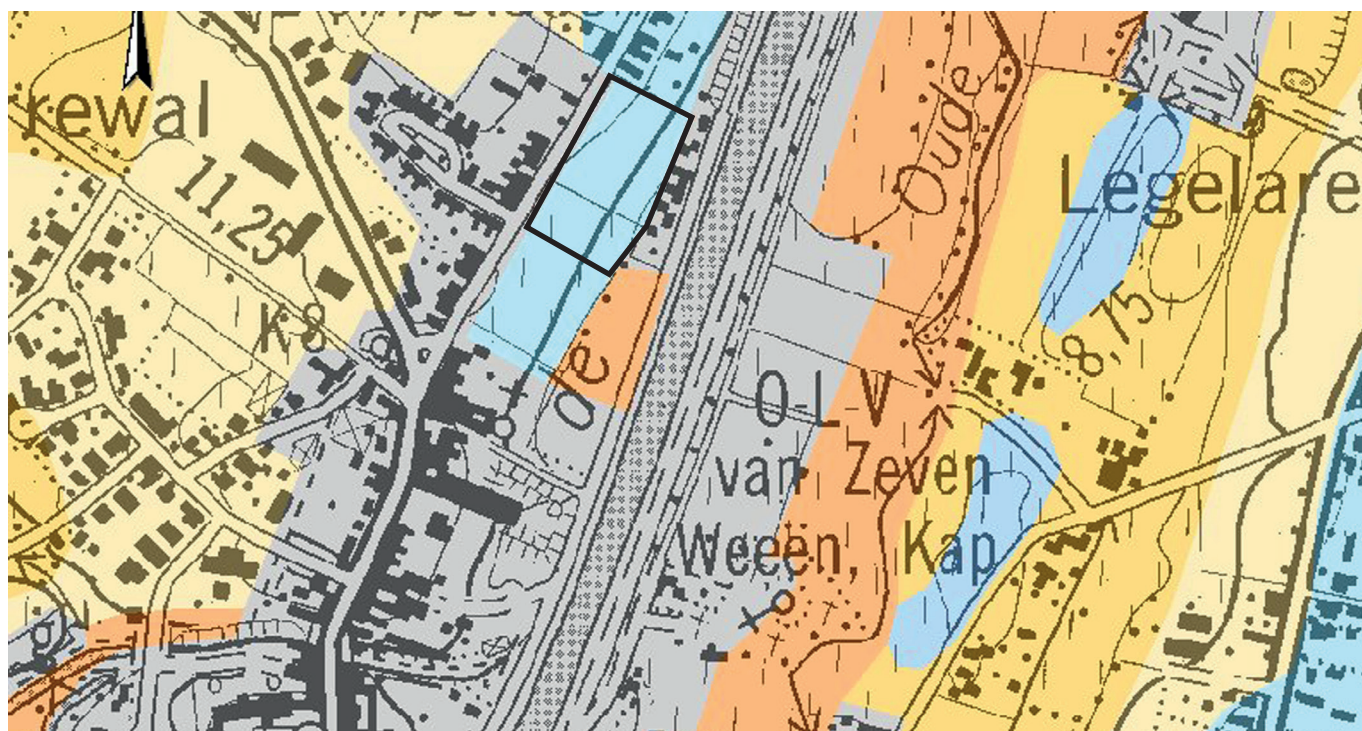
OPGRAVINGSDOCUMENTATIE

Vergunning:	2009/363
Geldig:	07/12/09 – 01/02/10
Naam aanvrager:	David Vanhee
Naam vooronderzoek:	Nevele Technische Dienst
Opgravingscode:	Nev – TD – VO09
Datum:	14 december 2009
Te onderzoeken oppervlakte:	ca. 6.800 m ²
Algemene methodiek:	vooronderzoek met proefsleuven (ca. 12 m tussen), plaatselijk aangevuld met kijkvensters

BOUWHEER

Gemeentebestuur Nevele
C. Buyssestraat 15-17
9850 Nevele

Figuur 1: Bodemkaart van het projectgebied. (© <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>)

Figuur 2: Het terrein vanuit de lucht op de google maps satellietbeelden met (1) de site, (2) het Schipdonkkanaal, (3) de kerk van Nevele en (4) de Oude Kale. (© google maps).

IV. Projectomschrijving

IV.1 AANLEIDING VAN EN OPBOUW NAAR HET ONDERZOEK

Het project omvat de bouw van een nieuw gebouw voor de technische dienst aan De Akker te Nevele. Het terrein sluit aan bij dat waarop de brandweerkazerne werd gebouwd. Ook daar voerde de KLAD een vooronderzoek uit, maar dit leverde geen sporen op.

Deze terreinen zijn kadastraal gekend als Nevele, 1ste afdeling, sectie B, nr. 122G. Het terrein ligt aan de vallei van de Kale, het huidige Kanaal Gent – Oostende en kent een uitgesproken helling. De hoogte nabij de Akker bedraagt ca. 11,50 mTAW en daalt naar ca. 8,80 mTAW richting de vallei van de Kale.

De bodemkaart van België karteert dit gebied als Sbc, meer bepaald droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

IV.2 TIJDSKADER

Het vooronderzoek ging door op 14 december 2009.

IV.3 FINANCIËEL KADER

De kosten van het vooronderzoek werden gedragen door de KLAD.

Figuur 3: Het terrein aangeduid op de kadasterkaart.

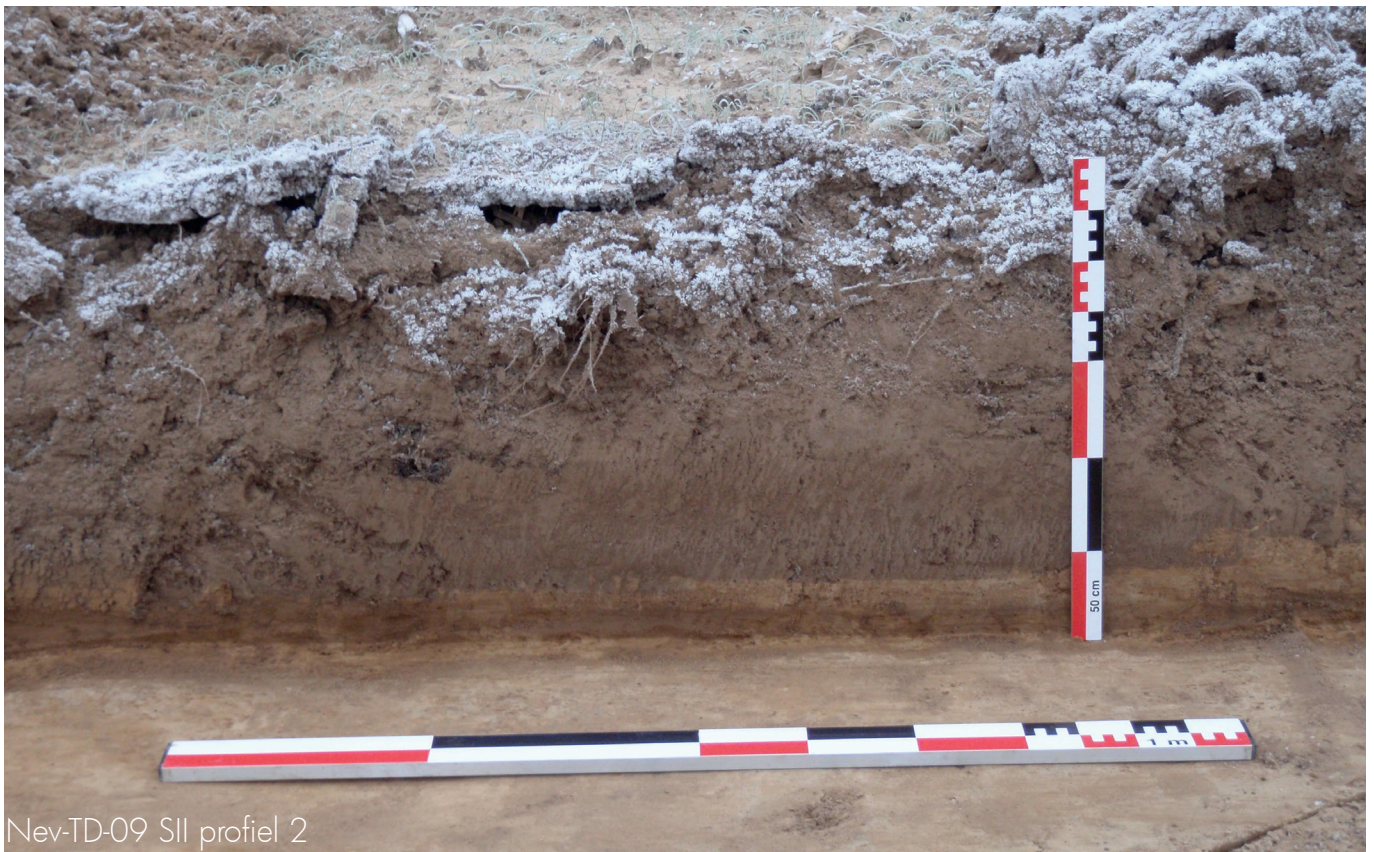

Figuur 4: Foto van het profiel in Sleuf II, boven op de helling en dichtst bij De Akker

Figuur 5: Foto van het profiel dichtst bij het Schipdonkkanaal, onder aan de helling.

V. Archeologische en historische voorkennis

Bij het begin van het vooronderzoek waren er geen archeologische indicatoren voor terrein zelf. Een vooronderzoek, uitgevoerd in 2005 door de KLAD, op het aanpalende terrein van de brandweer leverde geen sporen op.

De oudste vondsten uit de omliggende regio zijn voornamelijk prospectievondsten. Deze die gaan van het epi-paleolithicum tot en met het neolithicum (VAN DER HAEGEN G., 1998). Bij de opvolging van een Aquafinracé te Hansbeke begin 2009 werd een kuil met de resten van een potbeker aangetroffen. Dit bekertype kan in het finaal-neolithicum gedateerd worden (HOORNE J. ET AL, 2009).

Voor Nevele en deelgemeenten zijn enkele circulaire structuren bekend door luchtfotografie. Het gaat vaak om geïsoleerde circulaire structuren. In enkele gevallen – te Merendree Melderden en te Vosselare Kouter en Meerskant – spreekt men van grafvelden met meerdere structuren. In 1990 werd een kort onderzoek uitgevoerd op een van de circulaire structuren van het grafveld Kouter (BOURGEOIS J. ET AL, 1998 & BOURGEOIS J. ET AL, 1999). Dergelijke circulaire structuren worden algemeen verbonden met de grafritus uit de midden-bronstijd (1.700 tot 1.100 v.C.) waarbij de doden (van de elite) begraven werden onder een grafheuvel, omring met één of meerdere grachten (BOURGEOIS J. ET AL, 1999). Bewijzen van nederzettingen uit deze periode zijn er nog niet.

Slechts een aantal vondsten uit de regio dateren in de ijzertijd. Het gaat onder meer om een perceleringssysteem dat werd gevonden bij het onderzoek van de circulaire structuur uit de bronstijd te Vosselare - Kouter (BOURGEOIS J. & DE MULDER G., 1992). Een ander grachtensysteem werd door luchtfotografische opnamen langs de Gentstraat opgemerkt (BOURGEOIS J. ET AL, 1998).

De Romeinse vondsten maken zowat de hoofdbrok uit van de archeologische kennis over Nevele. Over het Romeins Merendree is er natuurlijk heel wat bekend. Vooral de sporenconcentratie langsheen de Molenkouterslag, zowel langs het Kanaal van Schipdonk als in de richting van het centrum, valt op. Archeologen van de Gentse Universiteit hebben door de synthese van de gegevens uit veld- en luchtprospectie, studie van de vondsten en noodopgravingen getracht de grootte en de belangrijkheid van deze concentratie in te schatten. Zij berekenden dat 15 tot 20 ha van de zandrug gelegen nabij de kruising van de Neerkale en de Kruiskale sporen bevat van een Romeinse nederzetting, mogelijk een vicus en misschien zelfs een heiligdom (DE CLERCQ W. ET AL, 1998).

Ook op de koutercomplexen langs de Kale te Vosselare zijn heel wat bewijzen van Romeinse bewoning vastgesteld. Op basis van de spreiding van de Romeinse vondsten, luchtfotografische gegevens en een tweetal opgravingen, zou over die kouterug een Romeins wegtracé lopen. Deze weg loopt vanuit Deinze naar Vosselare en steekt ter hoogte van Vosselareput (Astene -Deinze) de Leie over om dan haar traject naar Merendree verder te zetten.

Voor deelgemeente Landegem is dan weer Romeinse aanwezigheid vastgesteld bij de bouw van de huidige bibliotheek en voor Hansbeke zijn bij de opvolgingswerken van het Aquafinracé (2009) een tweetal gebouwplattegronden en een brandrestengraf (HOORNE J. ET AL, 2009a) aangetroffen.

Vlak het centrum van Nevele nabij Kerrebroek, is een Romeinse steenbouwsite onderzocht uit de 2e eeuw n.C. Tot op heden is echter nog steeds niet duidelijk welke functie dit gebouw zou kunnen hebben (DE CLERCQ W. ET AL, 1998 & THOEN H., 1998).

De periode tussen de 5e eeuw en 9e eeuw n.C. wordt beschouwd als de vroege middeleeuwen. Archeologische sporen uit deze periode zijn eerder schaars. Vermoedelijk hebben de onrust na het

verval en de ondergang van het Romeinse Rijk en de Germaanse volksverhuizingen tussen de late 4e en de 6e eeuw hiermee te maken. De regio zou behoorlijk ontvolkt zijn (De Clercq W., 1998a). Toch is het ook mogelijk dat we de vroegmiddeleeuwse sites moeilijk herkennen, of dat ze onder de bestaande dorpskernen gelegen zijn.

De volle middeleeuwen in Nevele zijn bekend uit de opgraving te Merendree Molenkouterslag (2005) waar een gebouwplattegrond uit deze periode onderzocht (Vanhee D. & Hoorne J., 2005). Dergelijke omgrachte erven met hoofdgebouwen, bijgebouwen en waterputten leren ons meer over de middeleeuwse landinname.

Figuur 6: Sleuvenplan.

VI. Resultaten

Op 14 december werden 5 sleuven aangelegd op het terrein. Ze werden aangelegd van af De Akker richting het Schipdonkkanaal.

Op 15 december werden nog 2 profielen opgeschoond in sleuf II, nl. 1 nabij De Akker en 1 nabij het schipdonkkanaal. Het had die nacht echter gevoren waardoor de wanden bevroren waren. Het profiel nabij De Akker vertoont een ploeglaag van ca. 15 a 20 cm met daaronder moederbodem (C). De ploeglaag in het profiel dichtst bij het Schidonkkanaal is met 30 a 35 cm een pak dikker. Vermoedelijk zorgt erosie op de helling voor het wegslijten van de ploeflaag boven aan de helling en het afzetten van materiaal onderaan. De profielen bevestigen de bodemkaart; het gaat om droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sbc).

Over het terrein werden 5 sleuven aangelegd. Deze leverden alle hetzelfde beeld op. Slechts enkele sporen werden er in aangetroffen en op basis van de kleur en vulling en het materiaal dat er in voorkomt kunnen ze aan recente activiteit op het terrein toegeschreven worden.

Plaatselijk werden enkele kijkvensters aangelegd om na te gaan of het niet om loopgraven zou kunnen gaan, maar daaruit bleek telkens dat het om grote recente kuilen ging.

Figuur 7: Sleuf I bleef op enkele recente vlekken na, leeg.

Figuur 8: In Sleuf III werden grote verkleuringen vastgesteld waarin recent materiaal zat.

VII. Besluit

Het vooronderzoek op de percelen Nevele, 1ste afdeling, sectie B, nr. 122G, aan De Akker te Nevele leverde geen relevante archeologische sporen op en kent dus ook geen vervolg.

VIII. Bibliografie

BOURGEOIS J., DE CLERCQ W., DE MULDER G., MEGANCK M. & VERLAECKT K., 1998. Het Land van Nevele in de metaaltijden. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 13 - 23.

BOURGEOIS J. & DE MULDER G., 1992. Een grafheuvel uit de bronstijd en prehistorische perceleringen. Opgravingen 1990 op de kouter te Vosselare. In: *Het Land van Nevele*, XXIII(4), pp. 245 - 266.

BOURGEOIS J., MEGANCK M., SEMEY J. & VERLAECKT K., 1999. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen III*. Gent.

DE CLERCQ W., 1998a. Ongeschreven verleden. Een archeologische kijk op de vroegste bewoningsgeschiedenis van het Land van Nevele. In: *Het Land van Nevele*, 29- 2, pp. 89 - 160.

DE CLERCQ W., 1998b. De vroege middeleeuwen op het grondgebied van het Land van Nevele. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 61 - 62.

DE CLERCQ W., DESCHIETER J., HAGEMAN B., THOEN H. & VERMEULEN F., 1998. Recent archeologisch onderzoek in de vallei van de Kale, grondgebied Land van Nevele: sites en structuren. In : *VOBOV-info*, 47, pp. 28 - 33.

HOORNE J., Taelman E. & VANHEE D., 2009. *Archeologische opvolging Aquafintrace Hansbeke. Januari - februari 2009*. (=KLAD-Rapport 13)

THOEN H., 1998. De Romeinse bewoning in de vallei van de Kale binnen het gebied van het Land van Nevele. Status quaestionis van het onderzoek. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 24 - 27.

VAN DER HAEGEN G., 1998. Steentijdvondsten in het Land van Nevele. In: *VOBOV-info*, 47, pp. 6 - 12.

VANHEE D. & HOORNE J., 2005. Een volmiddeleeuwse hoeve met explosieve verrassing in de Molenkouterslag. Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. In: *Jaarverslag van de provincie Oost- Vlaanderen*, pp. 180 - 181.

